

Tıbbi hatalar tüketici haklarına dönüşürken**Medical errors are transformed into consumer rights**

Üstün Ç Demirci N

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Sayın Editör,

Sağlığın uluslararası evrensel etik ilkeler açısından bir hak olduğu gerçeğinin yıllardır yadsınarak, adeta bir hizmet şeklinde yürütülmeye devam etmesi beraberinde pek çok sorunu getirmektedir. Aynı şekilde Türkiye'de son on yılda Sağlıkta Dönüşüm Projesi kapsamında sağlık hizmeti vurgusunun ön plana çıkmasıyla, *hak* ile *hizmet* arasındaki farkın ayırt edilemez bir noktaya geldiği görülmektedir. Hizmet dediğimiz zaman, bunun nitelik ve niceliğinin de değerlendirilmesi söz konusu olmaktadır. Burada belirleyici rolü olan hastanın sağlık hakkını hizmet şeklinde almasından doğan sıkıntılar, konunun hukuki boyutunun daha ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Basına akseden son haberlere göre, ülkemizde serbest çalışan veya özel hastanelerde görev yapan hekimler ile hastalar arasındaki hizmet ve tedavi kusurundan doğan hatalara ilişkin davaların Tüketici Mahkemeleri tarafından bakılmasının gündeme gelmesi bunun bir sonucudur (1). Haberde Kasım 2013'ün sonuna doğru Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun (2) kapsamına tıbbi müdahalelerden doğan anlaşmazlıkların da girmeye başlayacağı ifade edilmiştir. Bu sayede hak kaybına uğradığını iddia eden bir hastanın dava açma süreci kolay ve hızlı hale gelecek, özel hastaneler ile bağımsız çalışan hekimler tarafından yerine getirilen tıbbi müdahaleler *vekalet* ve *eser sözleşmesine dayalı* bir niteliğe bürünecektir. Böylece tıbbi ve cerrahi girişimler sonucunda belli miktarların üzerindeki anlaşmazlıklarda (2000-3000 TL) Tüketici Mahkemeleri yetkili olacak, bu mahkemelerde açılan davaların harçtan muaf ve genel mahkemelere göre başvurunun kolay, tüketici hakkını korur nitelikte olması sebebiyle hasta lehine bir durum oluşmasının önü açılacaktır. Kamu hastanelerinde uygulanan tıbbi uygulamalardan kaynaklanan hatalarda ve buna bağlı anlaşmazlıklarda ise bir hizmet kusuru varsa idare aleyhine İdare Mahkemesine dava açılması (3), idarenin zararı tazmin ettikten sonra bunu kusuru ortaya çıkaran sağlık personeline yansıtması söz konusu olabilir.

Bu durumda eğer sadece sağlık personeline ait bir kusur varsa, o sağlık personeli hakkında Asliye Hukuk Mahkemesine başvurulması lazımdır.

Hasta Hakları Yönetmeliği ile hastalara tanınmış olan hakların yanı sıra hukuki açıdan da yeni bir dönemin başlamasını sağlayabilecek bu düzenlemenin, özellikle özel ve serbest çalışan hekimlerin meslekî çalışma koşulları üzerinde olumsuz etkileri olacaktır. Bu sayede hekimlerin gerek Hipokrat Yemini gerekse de Tıbbi Deontoloji Tüzüğü ile (4) hastalarına karşı göstermeleri gereken özen ve sorumluluk yükümlülüğünün yerini daha defansif ve daha güvensiz bir anlayışa bırakması söz konusu olabilir.

Bu gelişme her ne kadar serbest çalışan veya özel hastanelerde, kurumlarda görev yapan sağlık çalışanlarını ilgilendiriyor gibi gözükse de, zamanla bunun yaygınlaşması ve kamuda görev yapan sağlık çalışanlarını da kapsamı gündeme gelebilir. Peki, etik açıdan amaç ne olmalıdır? Tıp mesleğinin uygulanmasını güçleştirmek mi, yoksa bundan soğutmak mı? Sağlığın öncel bir kavram olduğunu sorguladığımızda, hukukun sağlık üzerinde oluşturacağı gerilim boyutlarının azaltılmasını, tıbbın etik ilkelerle var olan, hukuki düzenlemelerle işleyişini düzgün sürdüren bir alan halinde kalmasını desteklemek en doğru yaklaşımdır kanısındayız. Esas itibarıyla etik bir metin olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 25. maddesinde de (5) vurgulandığı üzere, sağlık bir *hak* olarak algılanmalı ve ülkeler tarafından bu hakkı ücretsiz sağlamak için çalışmalar başlatılmalıdır. Bu sayede hasta ile sağlık çalışanı arasındaki paraya dayalı maddi unsur ortadan kalkacak ve hatalı tıbbi uygulamaların önüne geçilmesinde önemli bir adım atılmış olacaktır.

Kaynaklar

1. Medimagazin 2014; 656(15):16.
2. Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun (6502/2013) (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/11/20131128-1.htm>) Erişim tarihi: 19.03.2014
3. Hukuk Mahkemeleri Kanunu (6100/2011) (<http://www.sayilikanun.com/tag/6100-sayili-kanun>) Erişim tarihi: 19.03.2014
4. Şehsuvaroğlu BN. Tıbbi Deontoloji. İstanbul: Bayda Basım Yayın; 1986;171- 271.
5. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>) Erişim tarihi: 19.03.2014.

Yazışma Adresi: Çağatay ÜSTÜN

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Makalenin Geliş Tarihi: 19.03.2014 Kabul Tarihi: 27.03.2014